

Барбаш Дар'я

здобувачка освіти другого року навчання,
спеціальність 081 - Право,
третьій науковий рівень доктор філософії (PhD)
Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7814-9620>
e-mail: d.barbash@khai.edu

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2023.2-3.08>

ПУБЛІКАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ВЧЕНОГО ТА ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена аналізу явища публікаційної активності вченого та проблематиці правил цитування у наукових працях. Розглядаються фактори, які впливають на показники публікаційної активності вченого, зокрема, показник цитованості публікацій (Індекс Гірша (Хірша) та імпакт - фактор журналу, в якому вони публікуються. На основі дослідження наукових джерел, зазначено деякі поради для вчених щодо підвищення їх наукометричних показників, які базуються на рекомендаціях відповідних експертів. Визначено, що правильне цитування інших авторів у власній науковій праці сприяє підвищенню рівня такої публікації, а нехтування міжнародними чи національними стандартами тягне за собою погіршення рейтингу науковця та можливі звинувачення у плагіаті.

Ключові слова. публікаційна активність, правила цитування, індекс Гірша, h-індекс, імпакт-фактор, науковий рейтинг, наукометричні системи, плагіат.

Постановка проблеми. Вдаючись до загального аналізу публікаційної активності вітчизняних науковців, слід зазначити, що в період з 2019 по 2021 рік Україна посідала 4 місце у рейтингу країн Східної Європи за показником публікаційної активності, і лише у 2022 році поступилася Румунії, посівши 5 місце з 23. Вказане, вочевидь зумовлене негативним впливом на процес здійснення наукових досліджень українськими вченими в умовах військової агресії російської федерації проти України у 2022 році. Вказана статистика наведена інтернет-ресурсом SCImago Journal & Country Rank, який використовує бази даних Scopus корпорації Elsevier. [1]

Попри незначний спад публікаційної активності, вітчизняні науковці навіть у такий складний час підтримують гідний рівень наукових досліджень, який впливає як на рейтинг країни в цілому, так і окремих вчених.

Публікаційна діяльність вченого тісно пов'язана із дотриманням ним правил академічної доброчесності. Тільки оригінальні та актуальні наукові дослідження сприяють професійному зростанню науковця та підвищенню його наукового рейтингу. Разом з тим, у випадку недостатнього висвітлення результатів проведених досліджень, навіть дійсно важливі здобутки можуть бути залишені без уваги науковою спільнотою, а їх автор не отримає достатнього визнання.

То що ж необхідно знати науковцю, щоб його наукові праці стали загальновідомими, а сам автор популярним у науковому колі?

Для відповіді на це питання необхідно розглянути фактори, що впливають на публікаційну активність самого вченого, та відповідно, його рейтинг, до яких, зокрема, відносяться: показник цитованості публікацій (Індекс Гірша) та імпакт - фактор журналу. Крім того, необхідно зосередитися на проблематиці правильного цитування науковцем інших джерел у своїх працях, адже недотримання правил у цій частині може призвести до певних негативних наслідків для автора.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню питань, пов'язаних з аналізом явища публікаційної активності загалом ВНЗ та окремого вченого присвячено багато наукових праць, серед яких хочеться виокремити напрацювання Ю. Діденко, С. Козьменка, Л. Остапенко, А. Радченко, І. Тихонкової, М. Язвинської. Дослідники розрізняють два об'єкти дослідження в рамках публікаційної активності: дослідження вчених, результати яких презентуються у вітчизняних та міжнародних журналах, та дослідження наукових періодичних видань. Розвиток вітчизняної науки та збільшення кількості молодих науковців підтверджує необхідність подальшого дослідження цієї проблематики, зокрема з урахуванням дотримання правил цитування при написанні наукових праць.

Метою статті є аналіз впливу на публікаційну активність вченого показника цитованості публікацій (Індекс Гірша), імпакт - фактор

журналу та інших чинників. Зазначення дієвих порад підвищення публікаційної активності вченого. Крім того, аналіз існуючих правил цитування та їх стилей (міжнародних та національного) із зазначенням важливості такого дотримання та наслідків протилежного.

Викладення основного матеріалу. То що ж таке публікаційна активність? Термін «публікаційна активність», що набуває популярності серед організаторів науки, є одним із варіантів перекладу терміна Publication Activity. Іншим і, мабуть, більш коректним, був би переклад «публікаційна діяльність». Саме як діяльність, як керований процес і варто розглядати координовані зусилля, спрямовані на підвищення кількості «видимих» і потенційно цитованих наукових публікацій.

Загальновідомо і підтверджено багатьма наукометричними дослідженнями, що публікаційна активність є комплексом заходів і дій, продуманою стратегією, яка передбачає спрямування зусиль на входження до рейтингових баз даних якомога більшої кількості власних видань і статей країни, а також на підвищення їх якісних показників. [2, ст.83]

Публікаційна активність окремого вченого є відображенням ефективності його дослідницької діяльності та визнання науковою спільнотою результатів такої діяльності. Як вже зазначалося, основними показниками публікаційної активності науковця вважаються індекс цитування та імпакт-фактор журналів, в яких публікуються наукові праці. Такі журнали повинні бути включені до наукометричних баз.

Щодо індексу наукового цитування, як інструменту оцінки ефективності діяльності вченого, то це прийнятий у науковому світі показник вагомості праць вченого і являє собою кількість посилань на його публікації у наукових періодичних виданнях, що реферуються. По-перше, індекс характеризує ступінь актуальності і важливості проведених досліджень для тих галузей знань, в яких працюють певні вчені або наукові колективи. По-друге, високий індекс цитування певною мірою служить офіційним визнанням науковою спільнотою конкретного вченого і підтвердженням його пріоритету. Наявність у науково-освітніх установах вчених, що мають високий індекс цитування, говорить про ефективність і результативність діяльності установи в цілому.

У 2005 році в якості альтернативи класичному «індексу цитування» – сумарній кількості посилань на роботи вченого, запропонований новий наукометричний показник, який отримав назву індекс Гірша (Хірша), критерій Гірша або h-індекс. Критерій заснований на врахуванні кількості публікацій дослідника і кількості цитувань цих публікацій.

Наприклад, h-індекс який дорівнює 3, означає, що вченим було опубліковано щонайменше 3 роботи, кожна з яких була цитована 3 і більше разів. При цьому кількість робіт, цитованих меншу кількість разів, може бути будь-якою. До переваг індексу Гірша відносять той факт, що він буде однаково низьким як для автора однієї

суперпопулярної статті, так і для автора безлічі робіт, цитованих не більше одного разу. Тож, якщо у автора опубліковано 100 статей, на кожен з яких є лише одне посилання, його індекс Гірша дорівнює 1. Таким же індекс Гірша автора, що опублікував одну статтю, на яку посилалися 100 разів. Цей показник буде високим лише для тих, у кого достатньо публікацій, і всі вони (або, принаймні, більшість з них) досить затребувані, тобто часто цитуються іншими дослідниками. Звичайно, значення індексу Гірша істотно залежить від галузі науки та віку дослідника. У вчених, що працюють у галузі біології і медицини він набагато вище, ніж у вчених-фізиків, хіміків, математиків і тим більше у вчених, які працюють у галузі машинобудування. Наприклад: у визнаних вчених в галузі фізики індекс Гірша має бути вище 10; у нобелівських лауреатів він становить близько 60 і вище; а у найуспішніших зарубіжних вчених, які працюють в галузі машинобудування, – не перевищує 15. [3, с.1-2]

Зростання публікаційної активності і показників цитування не має однозначного прямого зв'язку з часткою ВВП, яку держава виділяє на науку. Важливим фактором динамічного зростання кількості рейтингових публікацій є створення умов для розширення міжнародної співпраці. Найчастіше високоцитовані публікації є результатом міжнародного співробітництва, яке об'єднує співавторів із різних країн, та деякою мірою є показником якості й інтегрованості наукової системи країни. На показники наукової продуктивності країни впливає обсяг міжнародного науково-технічного співробітництва, результатом якого є спільні з авторитетними закордонними науковцями публікації у провідних міжнародних виданнях, як правило, англійською мовою; обсяг власних англійських публікацій у відомих міжнародних журналах; представленість національних журналів в аналітичних системах. Саме наукові колаборації стають нині чинником інноваційного розвитку економіки та зростання її наукомісткості.

В Україні переважають інституціональні колаборації, тоді як у технологічно розвинених країнах — міжнародні. Інституціональні колаборації переважно розвиваються всередині організації або кількох взаємопов'язаних установ, що характерно для української науки. Інституціональні колаборації здебільшого є неефективними, оскільки з часом складається асиметричність інформації щодо результатів наукових досліджень, які виконують учасники такої колаборації: вони менше аналізують досягнення інших, «консервуються» у власних результатах і самоцитуваннях, менше враховують світові наукові тренди, а отже, їхня робота втрачає актуальність і новизну.

Публікації, виконані в межах міжнародних колаборацій, у середньому цитуються вдвічі краще, ніж звичайні статті. [2, с. 88]

Слід зазначити, що індекс Гірша застосовується не тільки для визначення показників окремого вченого, а й для країни в

цілому. Наприклад, згідно з даними вже зазначеного раніше інтернет-ресурсу SCImago Journal & Country Rank, Україна в період з 1996 по 2022 рік має незмінний індекс Гірша (H-індекс) - 349 та посідає 10 місце із 23-х [1].

Наступний показник ефективності діяльності вченого, а саме імпаکت-фактор – це формальний чисельний показник важливості наукового журналу, який щорічно обчислюється Web of Science і оприлюднюється в журналі Journal Citation Report. Він показує, скільки разів в середньому цитується кожна опублікована в журналі стаття протягом двох наступних років після виходу. Імпакт-фактор журналів, в яких опубліковані результати наукових досліджень, істотно впливає на оцінку цих результатів. Розрахунок імпакт-фактора WoS заснований на трирічному періоді. При його розрахунку WoS враховує не всі публікації, а тільки такі, що «можуть бути цитованими», тобто дослідницькі статті та наукові огляди. Не враховуються цитування у деяких типах статей, таких як редакційні замітки, новини тощо [3, с. 2-3].

Наявність публікаційної активності є обов'язковою умовою для здобуття наукових ступенів, а саме: у наказі Міністерства освіти і науки України від 23.09.2019 № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» унормовано, що основні наукові результати дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук має бути висвітлено у наукових публікаціях, які розкривають основний зміст дисертації. До таких наукових публікацій, зокрема, належать: статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України; статті у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку, з якого підготовлено дисертацію; не менше ніж три статті, а з 01 вересня 2024 року не менше ніж п'ять статей з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача, опублікованих щонайменше у двох різних періодичних виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus [4].

Таким чином вимоги до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук містять обов'язок публікації у профільних електронних виданнях та у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, таких як Web of Science Core Collection, Scopus.

Також «Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам», який затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 13, містить обов'язкову вимогу для кандидатів на здобуття наукових звань старшого дослідника, доцента та професора наявність публікацій у вітчизняних та/або іноземних (міжнародних) рецензованих фахових виданнях, у тому числі включених до наукометричних баз «Scopus» або «Web of Science». [5]

I.B. Киричок у своїй статті наводить деякі

поради для вчених задля підвищення своїх наукометричних показників, написання статті для міжнародного журналу, вибору журналу для публікації. Вказані поради базуються на рекомендаціях експертів, а саме: Мартина Дембовського, представника видавничої компанії Emerald у країнах Східної Європи; Ольги Володимирівни Кирилової, члена Експертної ради з відбору видань до бази даних SCOPUS; Галини Петрівни Якшонок, керівника партнерських програм видавництва Elsevier та інших фахівців.

Так, для підвищення наукометричних показників необхідно:

- перше – щоб Ваші роботи цитувалися іншими вченими у своїх роботах, тому про них повинні дізнатися якомога більше вчених;

- розширювати «географію» своїх публікацій не тільки на українському, а й на міжнародному рівні, і друкуватися у виданнях, які індексуються за кордоном;

- друкуватися з іноземними співавторами, шукати колег, які працюють у Вашій предметній області, працювати з ними над спільними проектами.

Якщо Ви обираєте у співавтори зарубіжних колег, то:

- необхідно детально вивчити предметну область, в якій вони працюють, вона повинна максимально збігатися з Вашою;

- співавтор з Європи або Америки має переваги;

- перед тим як запропонувати співавторство, дізнайтеся індекс Гірша потенційного співавтора.

До речі, багато електронних ресурсів і журналів пропонують автоматично підібрати співавтора за Вашою тематикою; а деякі електронні журнали пропонують своїм авторам розмістити оголошення на тему «Шукаю співавтора» [3, с. 3].

Створюючи наукову статтю, вчений зазвичай не тільки використовує власні напрацювання, а й посиляється на раніше опубліковані дослідження та висновки інших вчених, відтак чинним законодавством України урегульовано питання посилань на першоджерела у наукових працях.

Так, Вимоги до оформлення дисертації, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2017 № 40 містять норму, відповідно якої у разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті дисертації обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до дисертації виключно із посиланням на джерело (крім фрагментів, які не несуть самостійного змістовного навантаження) [6].

Положенням пункту 3 статті 42 Закону України «Про освіту» закріплено вимогу щодо дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, яка передбачає, зокрема, посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей та дотримання норм

законодавства про авторське право і суміжні права.

Також ч. 4 вказаної статті містить визначення академічного плагіату, який є оприлюдненням (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворенням опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. Вказане, є прямим порушенням академічної доброчесності [7].

Таким чином науковцям вкрай важливо дотримуватися правил цитування при написанні власної статті, задля недопущення порушення академічної доброчесності.

Р.Б. Шишка наводить ряд правил при цитуванні, нехтування якими може призвести до визнання їх використання частковим плагіатом, а саме:

1) якщо висловлювання (фраза) наводиться дослівно, то її слід помістити у лапки;

2) не варто перекладати фразу самовільно державною мовою, оскільки відповідно до п. 3 ст. 441 ЦК України це кваліфікується як використання твору, яке на рівні презумпції здійснюється із дозволу автора;

3) якщо цитується великий уривок із твору, то лапки не потрібні, а натомість виділяється дрібним шрифтом окремий параграф, який друкується у виносках, або з відступом як абзац;

4) для акцентування уваги на основних і ключових положеннях цитати допускаються пропуски слів, які зазначаються крапками, та навіть зміна окремих слів і формулювань, які поміщаються у квадратні дужки;

5) висхідний текст (посилання) можна змінити чи перефразувати із зміною структури речення;

6) не припустиме перекручування висловленого автором реціпієнтом чи приписування йому того, чого він не писав/чи та говорив;

7) при вільному викладенні запозиченої позиції автора лапки не ставляться, але посилання на джерело запозичення є обов'язковим із зазначенням роботи та сторінки/сторінок.

Відповідно, цитати, які не відповідають встановленим вимогам (п.1, 3, 5 наведеного вище) є плагіатом. Випадки плагіату поділено на дві групи: 1) запозичення без вказівки його джерела, зокрема «примарний автор», коли автор видає роботу іншого автора за свою без зміни її змісту. Це проявляється у виді запозичень творів із Інтернет, або підготовки твору на замовлення. У другому випадку зазвичай тільки втаємничені особи знають про такий плагіат, а спори стосовно нього практично відсутні: і замовник, і виконавець можуть багато втратити. Тому ні той, ні інший не заінтересовані у розголосі такого виду догівірного плагіату.

Також, Р.Б. Шишка звертає увагу на роботи із нібито вказівкою джерела запозичення за схемою: «забуте посилання» і «дезінформатор». Вони пов'язані із неправильним чи помилковим оформленням посилань на джерело. Зокрема, йдеться про ідеальне перефразування у разі, коли

дослівна цитата не взята у лапки та ще перекладена іншою мовою. Тим створюється враження, що плагіатор оригінально інтерпретує запозичене чи навіть корпус-теоретичне положення. Проте ні першого, ні другого немає, а є той же плагіат, перекладений іншою мовою без згоди автора. Такий недолік зустрічається у 80 відсотках рукописів національних дисертаційних досліджень та наукових статей. У зв'язку із наведеним автор вказує, що бажано у Вимогах до фахових наукових статей та до рукописів дисертацій спеціально вказувати, що не допускається переклад запозичень державною чи іншою мовою без дозволу автора безпосередньо у текстах кваліфікаційних робіт [8, с. 174].

У науковому світі існує понад 6 тисяч різних стилів (правил) цитування джерел в наукових роботах залежно від галузі, місця, в якому публікується робота, тощо. Ці правила розроблялися фаховими науковими об'єднаннями (наприклад, стиль цитування Асоціації сучасної мови (MLA Citation Style), стиль цитування Американського хімічного товариства (ACS Citation Style) чи стиль цитування Інституту інженерів з електротехніки та електроніки (IEEE Citation Style)), університетами чи їх підрозділами (наприклад, Гарвардський стиль цитування (Harvard Citation Style) чи Стандарт Оксфордського університету для цитування юридичних документів (OSCOLA style)). Правила оформлення цитувань та посилань введено в систему міжнародних стандартів ISO та національного стандарту ДСТУ в Україні, який введено в дію з 1 липня 2016 року. [9, ст.5]

Слід зазначити, що при написанні, наприклад, дисертаційного дослідження, автор може використовувати як Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», так і один із дев'яти стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до Вимог до оформлення дисертації [6].

Таким чином, науковцю необхідно мати навички оформлення бібліографічного опису як за національним стандартом, так і міжнародним. Вказане сприятиме підвищенню якості наукових публікацій, їх ширшому поширенню та, відповідно, збільшенню рівня цитувань.

Для прикладу розглянемо правила цитування за стилем Оксфордського університету для цитування юридичних документів (OSCOLA style) та ДСТУ 8302:2015.

OSCOLA стиль передбачає використання надрядкових числових індексів та виноску внизу сторінки з бібліографічною інформацією щоразу, коли ви цитуєте джерело, будь то парафраз, цитата всередині рядка чи блокова цитата.

Так, наприклад, у тексті з цитатою чи парафразою необхідно розміщувати надрядковий цифровий індекс (порядковий номер), починаючи з номера «1» та продовжуючи нумерацію до кінця всієї праці. Номер надрядкового індексу має відповідати такому ж номеру виноску з бібліографічною інформацією про цитоване

джерело, що відображається в нижній частині сторінки.

Кожна виноска внизу сторінки починається з абзацу з надрядкового цифрового індексу (порядковий номер), потім після пробілу розміщується бібліографічна інформація про цитоване на цій сторінці джерело. За потреби у кінці всієї праці з виносок формується список використаних джерел.

Оформлення цитат у тексті у формі парафраз не береться в лапки. Надрядковий цифровий індекс ставиться після відповідної пунктуації в кінці парафраза або безпосередньо після слова або фрази, до якого він належить. Якщо слово або фраза, до якої відноситься порядковий номер, зазначаються в дужках, порядковий номер розміщується перед закриваючою дужкою. Наприклад: Отже, враховуючи дані зі статті³⁴, правильний вибір форми нормативноправового акту є вихідною умовою ефективності цього акту.

Цитата всередині рядка (розміром до трьох рядків тексту). Береться в одинарні лапки. Надрядковий цифровий індекс ставиться після відповідної пунктуації в кінці цитати або безпосередньо після слова або фрази, до якого він належить. Якщо слово або фраза, до якої відноситься порядковий номер, зазначаються в дужках, порядковий номер розміщується перед закриваючою дужкою. Наприклад: Hart wrote that the doctrine of precedent is compatible with 'two types of creative or legislative activity'.³⁴

Блокова цитата (складається з чотирьох і більше рядків тексту). Подається в тексті з нового рядка з абзацним відступом для всієї цитати, не береться в лапки. Перед блоковою цитатою та після неї йде один рядок відступу.

Наприклад: Комплексність науки управління відображається в її змісті, в якому можна виділити соціально-правовий аспект:

Соціально-правовий аспект передбачає визначення цілей, які стоять перед системами управління, напрямків та завдань управлінської діяльності. Важлива роль тут належить праву, оскільки останнє значною мірою регулює управлінські відносини. В даному разі право виступає засобом, інструментом, який забезпечує реалізацію в управлінні законів. Науку управління та правові науки зближує те, що вони вивчають діючі в суспільстві регулятивні механізми, але є далеко не тотожними науковими дисциплінами.¹²

Оформлення виносок за OSCOLA стилем передбачає поділ всіх використаних у праці джерел на первинні (справи, статuti, законодавчі акти) та вторинні (книги, частини книг, офіційні видання, статті з журналів та газет, інші друковані джерела, інтернет-джерела). Якщо в публікації зазначено не більше трьох авторів (редакторів/укладачів, якщо видання без автора), то у виносці необхідно вказати їх усіх (див. бібліографічні описи книг з 1-3 авторами).

Якщо в публікації зазначено чотири та більше авторів (редакторів/укладачів, якщо видання без автора), у виносці необхідно зазначити ім'я першого автора та вказати «та інші» (див. бібліографічні описи книг з 4 і більше авторами).

Ім'я автора необхідно зазначати так, як вказано на титульній сторінці видання, але без зазначення по-батькові.

Необхідно скорочувати число сторінок, де це можливо, наприклад, якщо цитату розміщено на сторінках 123-124, то у виносці вказується 1234. Це правило відноситься і до зазначення років (багатотомні видання), наприклад: 1996-98, замість 1996-1998. [9, ст. 77-79]

Говорячи про цитування за Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015, можна виділити такі види бібліографічних посилань:

За складом елементів бібліографічного запису:

- повне (містить усі обов'язкові елементи, що використовують для загальної характеристики, ідентифікування і пошуку об'єкта посилання);

- коротке (містить частину обов'язкових елементів, які використовують тільки для пошуку об'єкта посилання).

За місцем розташування в документі:

- внутрішньотекстове (інформація про джерело вказується в тексті документу); підрядкове (інформація про джерело виноситься з тексту вниз документу, в зноску);

- позатекстове (інформація про джерело виноситься за текст документу або його частини, у виноску).

За повторюваністю наведення посилань на один і той самий об'єкт:

- первинне;

- повторюване.

За вмістом бібліографічних записів – комплексне.

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання застосовується, якщо значну частину відомостей про об'єкт посилання внесено до тексту документа. Також його використовують для зручнішого читання тексту та заощадження місця у невеликих за обсягом документів. Внутрішньотекстове бібліографічне посилання розміщують безпосередньо в тексті документа у круглих дужках; - Знак «крапка й тире» («. —») замінюють знаком «крапка». Таке посилання може бути у повній або короткій формі.

Приклад: Вступ до медичної геології. Київ, 2011. Т 2. С. 422.

Підрядкове бібліографічне посилання використовують за умов, якщо всередині тексту документа його розмістити неможливо або небажано. Тому його розміщують як примітку в нижній частині сторінки, відмежовуючи від основного тексту горизонтальною рисою. Підрядкове бібліографічне посилання пов'язують із текстом за допомогою знаків виноски, які подають на верхній лінії шрифту після відповідного фрагмента в тексті (наприклад: Текст ²¹) та перед підрядковим посиланням (наприклад: ²¹ Посилання). Знаки же виноски відокремлюють від тексту проміжком. Також можна застосовувати наскрізне нумерування в межах усього документа чи в межах його окремої глави, наводити у повній або короткій формі. Підрядкове посилання відмічається виноскою та пишеться в кінці кожної сторінки під рисою.

Приклад 1: ² Україна в цифрах. 2007: стат. зб./Держ. ком. статистики України. Київ: Консультант, 2008. С. 185-191.; 5 Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія/відп. ред. В. М. Геець. Київ: УБС НБУ, 2008. С. 302-310. (Повна форма)

Приклад 2: ² Україна в цифрах. 2007. Київ, 2008. С. 185—191; 5 Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України. Київ, 2008. С. 302—310. (Коротка форма)

Сьогодні посилання на електронні ресурси зустрічається повсякчас, тому дуже важливо оформлювати такі бібліографічні посилання правильно - зазначивши тільки електронну адресу, використовуючи абрєвіатуру «URI» «URL».

Приклад: У тексті: Маніфест ІФЛА про Internet: прийнято Сесією Ради ІФЛА 23 серпня 2002 р./пер. з англ. В. С. Пашкова.*;

У підрядковому посиланні: *URL: <http://archive.ifla.org/III/misc/im-ua.pdf>. (дата звернення: 15.09.2002). [10]

Вище наведені окремі положення цитування за двома стилями, однак повний їх перелік набагато ширший, і кожен науковець повинен самостійно опанувати навички правильного цитування за різними стандартами, з метою підвищення якості своїх наукових праць та визнання їх міжнародною спільнотою.

Висновки. Підсумовуючи вкладене слід зазначити, що рівень публікаційної активності для сучасного вченого є відображенням результативності та визнання його дослідницької роботи науковою спільнотою та, відповідно, впливає на рейтинг. Визначальними показниками такої публікаційної активності є цитованість наукових праць та впливовість журналів включених до наукометричних баз даних в яких такі наукові праці публікуються. Підвищити наукометричні показники можливо багатьма способами, зокрема, розширенням «географії» публікацій на міжнародному рівні, співавторством з іноземними вченими, обранням актуальної тематики для наукового дослідження, тощо.

Зважаючи на те, що у своїх наукових працях, вчені зазвичай посилаються на здобутки інших науковців, неправильне цитування останніх може призвести не тільки до зниження якості самої роботи, а й погіршення авторитету автора, чи звинувачення у плагіаті. Відтак, навички правильного цитування за різними міжнародними стилями, чи національним стандартом є вкрай важливими для кожного науковця, і особливо молодих вчених, які тільки розпочинають свою публікаційну діяльність.

Враховуючи викладене, вбачається необхідним приділення достатньої уваги зі сторони ВНЗ до процесу навчання здобувачів освіти третього наукового рівня навичок правильного цитування, задля підвищення їх наукометричних показників та поліпшення загальноукраїнського рейтингу цитування на міжнародній науковій арені.

Бібліографічні посилання

1. SCImago Journal & Country Rank. URL: <https://www.scimagojr.com/countryrank.php?region=Eastern%20Europe&order=h&ord=desc> (дата звернення: 02.07.2023).

2. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. Вісник НАН України. 2017. С. 82-98.

3. Киричок І.В. Публікаційна активність науковця: ключові моменти успішності / І.В. Киричок [доповідь на семінарі для науковців «Публікаційна кар'єра науковця: наукометричний підхід», 9 квітня 2019 р., ХНМУ, Наукова бібліотека] URL: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22489> (дата звернення: 02.07.2023).

4. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 № 1220 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

5. Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 січня 2016 № 13 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

6. Вимоги до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 № 40 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

7. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 №2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

8. Шишка Р. Б. Плагіат та його прояви і небезпеки. Часопис Київського університету права 4. 2014. С. 170-176.

9. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. – Київ : УБА, 2016. – Електрон. вид. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – 117 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/18681/5/Academ_4_12_red1-2.pdf (дата звернення: 02.07.2023).

10. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015. URL: <https://cryo.net.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/136/dstu-8302-2015.pdf?sequence=1> (дата звернення: 02.07.2023).